

Nhóm Công tác kỹ thuật về Quản trị REDD+

Khung đánh giá quản trị trong Chương trình REDD+ tại Việt Nam

Bản thảo 1 – để góp ý tại cuộc họp nhóm ngày 17/10/2012

1. Giới thiệu

Thực thi REDD+ cho phép được nhận một nguồn chi trả lớn cho Việt Nam. Tuy nhiên, sự thành công của chương trình REDD+ quốc gia đòi hỏi phải có quản trị rừng hiệu quả. Với vàng trong thực thi REDD+ và không tính tới các yếu tố quản trị rừng sẽ có nguy cơ làm suy giảm các nỗ lực cải tiến quản trị rừng, biến Việt Nam thành một địa điểm thiếu hấp dẫn với các nhà đầu tư carbon, và không đáp ứng các yêu cầu về an toàn xã hội (và môi trường) của UNFCCC đối với REDD+. Để đáp ứng sự cần thiết này, nhóm công tác kỹ thuật về quản trị REDD+ (STWG – G) được thành lập với mục tiêu:

- xây dựng năng lực và nâng cao nhận thức cho các thành viên tham gia vào các hoạt động quản trị REDD+,
- cung cấp việc điều phối và chia sẻ những bài học kinh nghiệm về các hoạt động thực tiễn tốt của quản trị trong quản lý rừng và REDD+ với các bên có liên quan,
- đưa ra các khuyến nghị và những hỗ trợ kỹ thuật cho việc thực hiện và đánh giá Chương trình Hành động quốc gia về REDD+ tại Việt Nam (thông qua tháng 6/2012)

Để thực hiện tốt ba mục tiêu này, nhất là có thể đưa ra những khuyến nghị và hỗ trợ kỹ thuật cần thiết cho Chương trình REDD+ quốc gia, cần có một đánh giá về hệ thống quản trị lâm nghiệp nói chung ở Việt Nam liên quan đến việc thực thi REDD+ và các khía cạnh về quản trị rừng trong các dự án/ chương trình REDD+ hiện đang hoặc sắp được thực hiện. Việc đánh giá này sẽ cung cấp một bức tranh về thực trạng quản trị rừng ở Việt Nam (điểm mạnh và các khoảng trống cần khắc phục) cũng như ở các dự án/ chương trình REDD+ trong nước, từ đó giúp đưa ra các khuyến nghị cần thiết để nâng cao quản trị rừng nói chung tại Việt Nam và trong quá trình thực hiện REDD+ nói riêng.

2. Khung đánh giá quản trị rừng của FAO và Ngân hàng thế giới

Năm 2011, FAO cùng với Chương trình Lâm nghiệp của Ngân hàng Thế giới ấn hành tài liệu về “Khung đánh giá và theo dõi quản trị rừng” (PROFOR and FAO 2011), trong đó tính đến các tham số theo dõi và đánh giá quản trị REDD+. Khung đánh giá được xây dựng quanh ba cột trụ chính (các nền tảng cần thiết để có quản trị tốt), dựa trên đó các chỉ số được xây dựng:

Cột trụ 1: Khung chính sách, pháp luật, thể chế và quy định

- 1.1 Các chính sách và luật liên quan tới lâm nghiệp
- 1.2 Khung pháp luật hỗ trợ và bảo vệ quyền hưởng dụng, sở hữu và sử dụng đất
- 1.3 Việc tương thích của cách chính sách lâm nghiệp trong khuôn khổ chính sách phát triển nói chung
- 1.4 Khung thể chế

1.5 Động lực tài chính, công cụ kinh tế và chia sẻ lợi ích

Cột trụ 2: Tiến trình lập kế hoạch và ra quyết định

2.1 Sự tham gia của các bên liên quan

2.2 Sự minh bạch và trách nhiệm giải trình

2.3 Năng lực và hành động của các bên liên quan

Cột trụ 3: Thực thi, hành pháp và tuân thủ

3.1 Quản lý tài nguyên rừng

3.2 Thực thi luật lâm nghiệp

3.3 Quản lý quyền hưởng dụng và quyền tài sản với đất

3.4 Hợp tác và điều phối

3.5 Đo đạc và đối phó với tham nhũng

3. Khung đánh giá quản trị trong các dự án REDD+ tại Việt Nam

Khung đánh giá và theo dõi của FAO và Ngân hàng thế giới có thể được sử dụng làm cơ sở để phát triển khung đánh giá quản trị REDD+ tại Việt Nam. Hiện nay, Trong khuôn khổ chương trình đánh giá tài nguyên rừng toàn quốc (NFA), FAO đang dự kiến hỗ trợ thực hiện thí điểm đánh giá quản trị rừng tại Việt Nam. Trong khuôn khổ của Chương trình UN-REDD Việt Nam, UNDP dự kiến thực hiện thí điểm Đánh giá Quản trị có sự tham gia (PGA). Hy vọng trong khuôn khổ hoạt động của hai chương trình này sẽ phát triển một khung đánh giá toàn diện về quản trị REDD+ tại Việt Nam và thu thập các số liệu cần thiết. Nhóm công tác kỹ thuật về quản trị rừng sẽ điều phối để các thành viên trong nhóm tham gia đóng góp cho hai chương trình này khi cần, và chia sẻ kết quả phát hiện.

Trong khuôn khổ của các hoạt động của nhóm STWG-G, nhóm sẽ xây dựng khung đánh giá quản trị trong các dự án/ chương trình REDD+ tại Việt Nam (bao gồm cả Chương trình Hành động REDD+ quốc gia). Khung này sẽ giúp đánh giá xem các chương trình/ dự án REDD+ hiện tại quan tâm tới vấn đề quản trị như thế nào và cần bổ sung các khía cạnh gì, thông qua việc xem xét thiết kế dự án/ chương trình. Do vậy, khung sẽ tập chung vào Cột trụ thứ nhất và thứ hai như đã đề cập ở phần trên.

Cột trụ 1: Khung chính sách, pháp luật, thể chế và quy định

Khung chính sách hỗ trợ và bảo vệ quyền hưởng dụng, sở hữu và sử dụng đất

- Chính sách dự án/ chương trình liên quan đến đảm bảo và bảo vệ quyền đối với đất, rừng và carbon của các thành phần liên quan, nhất là các dân tộc địa phương, nhóm người yếu thế và cộng đồng sống phụ thuộc vào rừng
- Chính sách dự án/ chương trình liên quan đến các tập quán và quyền truyền thống quản lý và sử dụng rừng, bao gồm cả cơ chế hòa giải, của các dân tộc địa phương và cộng đồng sống phụ thuộc vào rừng

Tương thích với chính sách phát triển nói chung

- Tương thích với kế hoạch và chiến lược phát triển lâm nghiệp, kế hoạch/ quy hoạch sử dụng đất và chiến lược phát triển kinh tế xã hội của quốc gia và địa phương

- Hỗ trợ việc phát triển sinh kế bền vững cho cộng đồng địa phương
- Tương thích với chính sách giảm thiểu và thích ứng biến đổi khí hậu
- Các biện pháp đảm bảo công bằng về giới và ưu tiên cho người nghèo, người dân tộc tại chỗ

Khung thể chế

- Thông tin, ngân sách, công nghệ, công cụ và tổ chức phù hợp cho việc thực hiện mục tiêu/ nhiệm vụ của chương trình/ dự án

Động lực tài chính, công cụ kinh tế và chia sẻ lợi ích

- Cơ chế chia sẻ lợi ích công bằng
- Tính công bằng trong việc phân chia quyền tiếp cận tài nguyên
- Cơ chế khuyến khích đa lợi ích từ rừng
- Các biện pháp an toàn về môi trường và xã hội

Cột trụ 2: Tiến trình lập kế hoạch và ra quyết định

Sự tham gia của các bên liên quan

- sự tham gia của các thành phần khác nhau, nhất là các tổ chức xã hội dân sự, người dân tộc địa phương, và các cộng đồng sống dựa vào rừng trong quá trình xây dựng dự án/ chương trình
- các biện pháp đảm bảo sự tham gia một cách đầy đủ và hiệu quả của các thành phần liên quan.
- (tài liệu) hướng dẫn về việc tham gia vào quá trình lập kế hoạch, ra quyết định và thực thi dễ hiểu và dễ tiếp cận đối với các thành phần khác nhau
- Các biện pháp đảm bảo sự tham gia của phụ nữ và các nhóm yếu thế
- Năng lực của nhóm thiết kế dự án/ chương trình trong việc thúc đẩy sự tham gia của các tổ chứcXHSD hoặc các thành phần tham gia khác trong tiến trình xây dựng (và thực hiện dự án)
- Sự tồn tại các cơ chế theo dõi, cơ chế hòa giải và cơ chế khiếu nại (độc lập) làm việc có hiệu quả

Sự minh bạch và trách nhiệm giải trình

- Việc cung cấp đầy đủ thông tin có chất lượng một cách tự do, minh bạch, và đúng thời gian
- Việc khuyến khích tranh luận khoa học về các vấn đề còn chưa rõ ràng.
- Sự minh bạch trong việc lập ngân sách, chi-tiêu, kế toán, phân bổ và kiểm toán
- Cơ chế kiểm tra/ giám sát độc lập
- Cơ chế kiểm tra, theo dõi nội bộ

Năng lực và hành động của các bên liên quan

- (kế hoạch nâng cao) năng lực cho các tổ chức XHSD, cộng đồng địa phương và các thành phần liên quan khác về các lĩnh vực liên quan đến lập kế hoạch, ra quyết định và thực thi (dự án/ chương trình).

4. Tiến trình thực hiện

- Th 10-12/2012: hoàn thiện khung đánh giá. Thảo luận trong cuộc họp thứ 4 và 5 của nhóm
- Th 1-2/2013: thí điểm thu thập số liệu ở 1-2 dự án. Kết quả được trình bày trong cuộc họp lần thứ 6 của nhóm
- Th 3-6/ 2013: hoàn thiện khung đánh giá và thu thập số liệu ở các dự án/ chương trình REDD+ khác. Kết quả được trình bày trong các cuộc họp thứ 7 và 8 của nhóm
- Th 7-9/ 2013: Tổng hợp kết quả và viết đề xuất. Trình bày trong cuộc họp thứ 9 của nhóm